DOI: https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series19.2026.50.08
УДК [378.091.12:376-051]:37.018.43

Маркусь І. С.,
кандидат педагогічних наук, доцент
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
***ORCID**: https://orcid.org/0000-0003-0071-9798*
Литвиченко Д. С.,
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
***ORCID:** https://orcid.org/0000-0001-9270-9073*

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК ФОРМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ-ЛОГОПЕДІВ У РЕЛОКОВАНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Актуальність статті зумовлена тим, що повномасштабне російське вторгнення спричинило релокацію значної кількості закладів вищої педагогічної освіти, унаслідок чого дистанційне навчання перетворилося на системотвірний елемент підготовки вчителів-логопедів. Мета статті – теоретично обґрунтувати роль дистанційного навчання як організаційно-методичної форми забезпечення якісної підготовки вчителів-логопедів у релокованих закладах вищої освіти. Використано методи аналізу, синтезу, систематизації та узагальнення наукових, нормативно-правових і публіцистичних джерел, порівняльний аналіз; враховано зарубіжні дослідження логопедичної телепрактики й телесупервізії. Схарактеризовано релокацію закладів вищої освіти як чинник трансформації освітнього середовища, наведено приклади закладів, що продовжують підготовку логопедів, розкрито специфіку такої підготовки. Систематизовано організаційно-методичні шляхи подолання труднощів дистанційної практичної підготовки: поєднання синхронних і асинхронних форм навчання, мережева взаємодія закладів, дистанційне супервізорство практики, індивідуалізація освітніх траєкторій, методичний і психологічний супровід. Установлено, що дистанційне навчання в умовах релокації виконує не лише компенсаторну, а й розвивальну функцію, розширюючи доступ здобувачів до освітніх ресурсів.

Ключові слова: дистанційне навчання, вчитель-логопед, релоковані заклади вищої освіти, професійна підготовка, спеціальна освіта, логопедична практика, телесупервізія.

Iryna Markus,
Daryna Lytvychenko

DISTANCE LEARNING AS A MEANS OF ENSURING THE TRAINING OF SPEECH AND LANGUAGE THERAPISTS AT RELOCATED HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

The purpose of the article is to substantiate theoretically the role and place of distance learning as an organisational and methodological form of ensuring high-quality training of speech and language therapists at higher education institutions operating under forced relocation. The relevance of the problem stems from the fact that Russia’s full-scale invasion caused the relocation of many higher pedagogical education institutions from temporarily occupied and frontline territories; consequently, distance learning has turned from a supplementary mode into a system-forming element of the educational process. The study employs analysis, synthesis, systematisation and generalisation of scientific, legal and journalistic sources, as well as comparative and terminological analysis; foreign research on speech therapy telepractice and telesupervision is taken into account. Relocation is characterised as a factor transforming the educational environment; examples of relocated institutions that continue to train speech and

language therapists are given; the specific nature of such training, which combines theoretical and practice-oriented (remedial) components, is revealed. The difficulties of organising distance-based practical training are identified and ways of overcoming them are systematised: combining synchronous and asynchronous learning, network cooperation between relocated and host institutions, remote supervision of practice, the use of specialised digital tools, individualisation of learning pathways, and methodological and psychological support for participants in the educational process. It is established that under relocation distance learning performs not only a compensatory but also a developmental function, expanding students' access to educational resources regardless of their location, while requiring special organisational and methodological conditions that take into account the specifics of speech and language therapy. Further research should focus on empirical verification of the effectiveness of the identified approaches.

Key words: distance learning, speech and language therapist, relocated higher education institutions, professional training, special education, speech therapy practice, telesupervision.

Постановка проблеми. Повномасштабне російське вторгнення в Україну докорінно змінило умови функціонування системи вищої педагогічної освіти. Значна кількість закладів вищої освіти (ЗВО) з тимчасово окупованих і прифронтових територій була змушена релокуватися – перенести освітню, наукову та адміністративну діяльність до безпечніших регіонів, продовжуючи виконувати ліцензійні зобов'язання щодо підготовки здобувачів [11]. Для закладів, що готують учителів-логопедів, релокація становить подвійний виклик: потрібно забезпечити безперервність освітнього процесу для територіально розпорошених здобувачів і водночас зберегти якість практико-орієнтованої підготовки, яка традиційно передбачає безпосередній контакт із дітьми з порушеннями мовлення, очну супервізію логопедичної практики та використання спеціального обладнання.

За таких умов дистанційне навчання перестає бути допоміжним інструментом і набуває статусу системотвірної форми організації освітнього процесу, від якої залежить сама можливість продовження підготовки вчителів-логопедів у релокованому закладі. Водночас специфіка логопедичної діяльності – точна артикуляційна демонстрація, тактильний контроль, робота з дихальними та голосовими вправами, застосування спеціальних діагностичних методик – істотно ускладнює перенесення практичної складової підготовки в дистанційний формат без спеціально розроблених організаційно-методичних умов. Це зумовлює актуальність теоретичного осмислення дистанційного навчання саме як форми, що забезпечує, а не лише замінює, якісну підготовку вчителів-логопедів у релокованих ЗВО.

Аналіз літературних джерел. Проблема дистанційного навчання у ЗВО в умовах воєнного стану активно розробляється українськими дослідниками. О. Шапран розглядає дистанційне навчання як застосування інформаційно-комунікаційних і психолого-педагогічних технологій, що дають змогу здійснювати та індивідуалізувати освітній процес вищої школи на відстані, обґрунтовує його доцільність як альтернативи традиційному навчанню в кризовий, зокрема воєнний, час і водночас виокремлює його недоліки: залежність освітнього процесу від гаджетів і стану мережі, психологічну неготовність викладачів і студентів, труднощі розроблення навчально-методичних матеріалів, складність організації спільної діяльності [23]. О. Шапран та Ю. Шапран розкрили можливості індивідуалізації професійної підготовки здобувачів засобами змішаного навчання в умовах воєнного стану, наголосивши на потребі пошуку нових інформаційно-комунікаційних технологій, які дають змогу продовжувати інноваційну діяльність попри вимушену зміну освітнього середовища [22]. Л. Рибалко, аналізуючи підготовку фахівців з фізичної культури та спорту, доходить висновку, що у воєнний час вона потребує не лише оновлення, а й модернізації [15]; це засвідчує загальні закономірності трансформації професійної підготовки в умовах кризи.

Проблеми фахової підготовки логопедів та організації навчальної логопедичної

практики на базі закладів дошкільної, загальної середньої та спеціальної освіти висвітлено у праці О. Ласточкіної, В. Литвиненко та Т. Бугаєнко [6]. Л. Черніченко виокремлює у структурі інформаційно-цифрової компетентності вчителя-логопеда технічну, комунікаційну, методичну, аналітичну, етичну та самоосвітню складові й пов'язує застосування цифрових технологій із підвищенням ефективності діагностики, розширенням можливостей корекційної роботи та доступності навчання [21]. За даними А. Цибулько, цифрові технології поступово стають органічною частиною логопедичної практики, проте рівень їх упровадження нерівномірний і залежить від професійної підготовки фахівців та матеріально-технічних умов закладів; основними бар'єрами визначено дефіцит часу, брак технічних знань, відсутність чітких методичних рекомендацій та обмеженість фінансових ресурсів [19].

Зарубіжні дослідження засвідчують, що дистанційний формат логопедичної роботи має доказове підґрунтя. У систематичному огляді Д. Уейлс, Л. Скіннер і М. Гейман (Wales D., Skinner L., Hayman M.) зі 132 первинно виявлених публікацій відібрано сім досліджень, за результатами яких діти молодшого шкільного віку, що отримували логопедичну допомогу дистанційно, продемонстрували значущий прогрес, подібний до результатів очного формату, за п'ятьма з шести показників; водночас автори наголошують на обмеженому обсязі й неоднорідній якості наявних доказів [26]. Систематичний огляд Дж. Волтерс, Л. Брайант і Б. Гемслі (Walters J., Bryant L., Hemsley B.) показав, що викладачі й студенти вважають телесупервізію клінічної практики корисною та ефективною моделлю за умови її використання як доповнення до очної супервізії, адже вона розширює можливості проходження практики у віддалених місцевостях і там, де керівник не може бути присутнім особисто [27].

Досвід функціонування релокованих закладів відображено насамперед у працях науковців самих цих закладів. У колективній монографії науковців Бердянського державного педагогічного університету простежено еволюцію нормативного забезпечення дистанційного навчання в Україні – від Концепції розвитку дистанційної освіти (2000) до визнання дистанційної форми здобуття освіти в Законі України «Про вищу освіту» – та обґрунтовано дистанційну освіту не як тимчасовий замінник очного навчання, а як системотвірний чинник збереження кадрового й студентського контингенту релокованого закладу [17]. Д. Єфімов проаналізував роботу освітніх центрів «Донбас-Україна», що діяли на базі понад 40 переміщених і прикордонних ЗВО, та регіонального порталу дистанційного навчання на платформі Moodle, який у 2015–2019 рр. забезпечував здобувачам із непідконтрольних територій доступ до державної підсумкової атестації та зовнішнього незалежного оцінювання [3]. Цей досвід засвідчує тривалу традицію дистанційного супроводу здобувачів в умовах вимушеного територіального розмежування.

Водночас проблеми дистанційного навчання у ЗВО в умовах війни, професійної підготовки вчителів-логопедів і функціонування релокованих закладів досліджуються здебільшого відокремлено. Комплексного теоретичного дослідження, яке розглядало б дистанційне навчання як організаційно-методичну форму забезпечення підготовки вчителів-логопедів саме в контексті релокації закладу вищої освіти, в українській науково-педагогічній думці бракує.

Мета статті полягає в теоретичному аналізі стану наукової розробленості проблеми та обґрунтуванні ролі дистанційного навчання як організаційно-методичної форми забезпечення якісної підготовки вчителів-логопедів у закладах вищої освіти, які здійснюють освітню діяльність в умовах вимушеної релокації.

Матеріали і методи. Дослідження є теоретичним і ґрунтується на аналізі, синтезі, систематизації та узагальненні вітчизняних і зарубіжних наукових публікацій, нормативно-правових актів та публіцистичних джерел з проблеми дистанційного навчання, релокації закладів вищої освіти та професійної підготовки вчителів-логопедів за період 2017–2026 рр. Джерельну базу склали статті у фахових наукових виданнях,

колективна монографія, емпіричні дослідження українських і зарубіжних авторів, офіційні вебресурси релокованих закладів вищої освіти та чинні законодавчі акти України у сфері освіти. Використано порівняльний аналіз для зіставлення досвіду шести релокованих закладів вищої освіти, що здійснюють підготовку фахівців спеціальності А6 «Спеціальна освіта», а також термінологічний аналіз для уточнення понять «релокований заклад вищої освіти», «екстрене дистанційне навчання» та «телесупервізія». Синтез та узагальнення опрацьованих джерел дали змогу систематизувати організаційно-методичні шляхи забезпечення дистанційної підготовки вчителів-логопедів у релокованих закладах вищої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Релоковані заклади вищої освіти як специфічний освітній контекст. Під релокованим закладом вищої освіти розуміємо заклад, який унаслідок бойових дій, окупації або загрози знищення інфраструктури був змушений частково або повністю перенести освітню, наукову й адміністративну діяльність до іншого населеного пункту, продовжуючи функціонувати як юридична особа та здійснювати підготовку здобувачів. Освітній процес у таких закладах здебільшого організовано за змішаною, очно-дистанційною моделлю, а контингент формується з осіб, які проживають у різних, зокрема тимчасово окупованих, регіонах [11]. Основними викликами для релокованих закладів є скорочення кадрового потенціалу, потреба облаштування нової матеріально-технічної бази (логопедичних кабінетів, кімнат сенсорної інтеграції, обладнання для діагностики мовленнєвого розвитку) і територіальна розпорошеність здобувачів.

Масштаб цих трансформацій підтверджують статистичні дані: кількість ЗВО в Україні скоротилася з 515 у 2020/2021 н. р. до 314 у 2024/2025 н. р., а чисельність студентів – з 1142 тис. до 956 тис. осіб [2]. За даними МОН України, з 24 лютого 2022 р. повністю зруйновано понад 40 закладів вищої освіти й пошкоджено ще понад 60, а щонайменше 30 ЗВО переміщено до безпечніших регіонів [20]. Нормативну основу цього процесу становлять Закон України «Про правовий режим воєнного стану», наказ МОН України від 07.03.2022 № 235 «Про деякі питання організації роботи закладів фахової передвищої, вищої освіти на час воєнного стану» та Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки, якими, зокрема, передбачено можливість організації дистанційного або змішаного навчання [14; 20].

Приклади релокованих закладів вищої освіти, що здійснюють підготовку фахівців спеціальної освіти. Досвід вимушеної релокації ЗВО в Україні сформувався ще 2014 р., коли внаслідок окупації частини Донецької та Луганської областей на підконтрольну Україні територію було евакуйовано близько 20 закладів вищої освіти; першим показовим прикладом повноцінного переміщення – разом зі значною частиною викладачів і студентів – став Донецький національний університет (нині – імені Василя Стуса), який відтоді працює у Вінниці [4]. Луганський національний університет імені Тараса Шевченка тоді ж розмістив структурні підрозділи у Старобільську, тож для нього повномасштабне вторгнення у 2022 стало вже другим досвідом переміщення до Полтавської обл. до м. Полтави , м. Миргород та м. Лубни. Отже, понад десятирічний досвід роботи українських закладів вищої освіти в умовах релокації становить підґрунтя для вдосконалення дистанційної підготовки фахівців, зокрема майбутніх учителів-логопедів.

Аналіз освітньої практики засвідчує, що частина релокованих закладів продовжує підготовку фахівців спеціальності 016 (за чинним переліком – А6) Спеціальна освіта. Луганський національний університет імені Тараса Шевченка, ректорат якого з березня 2022 р. розташований у Полтаві, готує логопедів на факультеті педагогіки і психології, що з 2014 р. функціонує в м. Лубни [8]. Бердянський державний педагогічний університет, переміщений до Запоріжжя, реалізує освітню програму «Логопедія. Спеціальна психологія» [1]; його науковці обґрунтовують конструкт «університет без стін», за яким навчання й дослідницька діяльність не обмежуються фізичними аудиторіями, а кадровий та інтелектуальний потенціал є визначальним ресурсом стійкості закладу [7]. Донбаський

державний педагогічний університет, який через наближення бойових дій до Слов'янська здійснює частину освітньої діяльності в Дніпрі, готує фахівців за спеціалізаціями «Логопедія», «Олігофренопедагогіка» та «Спеціальна психологія» [10]. Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького відновив діяльність у Запоріжжі й продовжує підготовку логопедів на першому та другому рівнях вищої освіти [16]. Маріупольський державний університет, переміщений до Києва після руйнування всіх корпусів, запровадив та реалізує освітню програму «Логопедія» з 2026 р. [9]. Херсонський державний університет з квітня 2022 р. тимчасово переміщено на базу Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника в Івано-Франківську; заклад готує фахівців за спеціалізаціями «Логопедія» та «Корекційна психопедагогіка» [18]. Емпіричне дослідження першокурсників педагогічного факультету ХДУ засвідчило, що фізична релокація адміністрації не означає релокації контингенту: студенти залишаються розпорошеними – від Херсона й зон бойових дій до інших регіонів України та закордону, а освітній процес у 2023–2025 рр. відбувається переважно дистанційно через власну цифрову платформу закладу [5]. Наведені приклади підтверджують, що релоковані заклади не припиняють підготовку фахівців спеціальної освіти, однак здійснюють її в умовах істотного територіального розосередження здобувачів і науково-педагогічних працівників, що зумовлює потребу систематичного й методично обґрунтованого використання дистанційних форм навчання. Переміщення розглянутих закладів відображено на рис. 1.

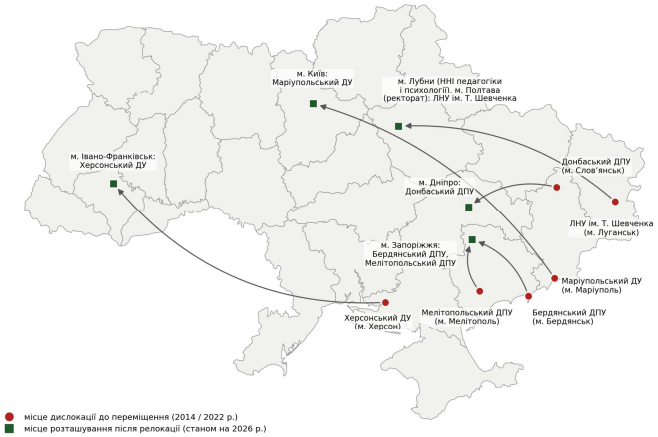

Рис. 1. Розташування закладів вищої освіти, що готують вчителів-логопедів, до та після релокації (станом на 2026 р.)

Специфіка професійної підготовки вчителів-логопедів як чинник ускладнення дистанційного формату. Професійна підготовка вчителя-логопеда має виражений практико-орієнтований, клініко-педагогічний характер і поєднує теоретичну (психолого-педагогічну, лінгвістичну, медико-біологічну) та практичну (діагностичну, корекційно-розвиткову) складові. Практична складова передбачає роботу здобувачів із дітьми, які мають порушення мовлення, під керівництвом викладача-супервізора, що вимагає точного контролю артикуляційних поз, дихання, голосоведення та оперативного зворотного зв'язку. Актуальність фахової підготовки логопедів зумовлена зростанням кількості дітей із мовленнєвими порушеннями та потребою суспільства у кваліфікованих фахівцях [6]. Перенесення такої підготовки в дистанційний формат без спеціальної адаптації знижує її якість, оскільки відеозв'язок обмежує можливості тактильного контролю та миттєвого коригування артикуляційних вправ. Водночас наведені вище зарубіжні дані [26] свідчать, що за належної організації дистанційне логопедичне втручання може бути порівнянним за результативністю з очним; отже, проблема полягає не в принциповій неможливості дистанційної практики, а в потребі спеціальної підготовки здобувачів і викладачів до неї.

Водночас цифрова трансформація освіти актуалізує формування в майбутніх

учителів-логопедів інформаційно-цифрової компетентності – здатності використовувати спеціалізовані онлайн-платформи логопедичної діагностики й корекції, електронні освітні ресурси, засоби відеоконференцзв'язку для проведення дистанційних занять із дітьми [19; 21]. Виявлені в логопедів-практиків бар'єри – брак технічних знань і методичних рекомендацій [19] – доцільно усувати ще на етапі професійної підготовки. Отже, дистанційне навчання в підготовці логопедів має розглядатися не лише як спосіб трансляції теоретичного контенту, а і як предмет спеціального опанування: здобувачі мають навчитися організовувати власну професійну діяльність у дистанційному та змішаному форматах.

Особливого характеру набуває й мотивація здобувачів. Порівняльний аналіз мотиваційних профілів першокурсників релокованого закладу показав, що серед майбутніх учителів початкової освіти домінує «покликання до професії», тоді як серед здобувачів спеціальної освіти – усвідомлена «потреба у висококваліфікованих педагогах під час війни» [5]. Такий тип мотивації поєднує відданість професійній місії з прагматичним запитом на гнучкість і дистанційний формат навчання [5]. Це підтверджує, що для майбутніх логопедів у релокованих закладах дистанційне навчання є не компромісом, а чинником, який уможливлює реалізацію професійного покликання в кризових умовах.

На основі проведеного аналізу систематизуємо організаційно-методичні шляхи, що забезпечують ефективність підготовки вчителів-логопедів у релокованих ЗВО засобами дистанційного навчання:

1) поєднання синхронних і асинхронних форм навчання: синхронні відеозаняття в індивідуальному чи мікрогруповому форматі для відпрацювання практичних логопедичних умінь з якісним зворотним зв'язком та асинхронні модулі для засвоєння теоретичного матеріалу, що дає змогу враховувати часову й територіальну розпорошеність здобувачів, зокрема тих, хто перебуває на тимчасово окупованих територіях або в зонах нестабільного зв'язку;

2) мережева взаємодія релокованого й приймаючого закладів: укладення угод про співпрацю із закладами дошкільної та загальної середньої освіти, інклюзивно-ресурсними центрами в новій локації, що дає змогу організувати очну частину логопедичної практики навіть за територіальної відірваності основного кадрового складу закладу [6];

3) дистанційне супервізорство практики (телесупервізія): модель, за якої викладач спостерігає за проведенням здобувачем корекційного заняття в режимі реального часу та надає негайний зворотний зв'язок [25]; її доцільно доповнювати асинхронним структурованим аналізом відеозаписів занять, що сприяє професійній рефлексії. Оскільки телесупервізія найефективніша як доповнення до очної супервізії, а не повна її заміна [27], у релокованих ЗВО її варто поєднувати з очними етапами практики на базі приймаючих закладів;

4) використання спеціалізованого цифрового інструментарію: електронних логопедичних тренажерів, інтерактивних артикуляційних презентацій, платформ для дистанційної діагностики мовленнєвого розвитку, що частково нівелює обмеження, пов'язані з відсутністю фізичного контакту [19; 21];

5) індивідуалізація освітніх траєкторій: гнучкі індивідуальні навчальні плани й графіки консультацій, що враховують різні умови доступу здобувачів до інтернету, електроенергії та безпечного освітнього середовища [22];

6) методичний і психологічний супровід учасників освітнього процесу: систематична методична підтримка викладачів у розробленні дистанційних курсів логопедичного спрямування та психологічна підтримка здобувачів, які поєднують навчання з досвідом вимушеного переміщення. Потребу в ньому підтверджують дані скринінгу резильєнтності українських першокурсників в умовах воєнного стану: понад третина (38 %) опитаних мали низький рівень резильєнтності, а серед порушень психічного здоров'я переважали симптоми дистресу й соматизації в поєднанні з

тривожністю [24]. Орієнтиром для такого супроводу є принципи травмоінформованої педагогіки (безпека, довіра й прозорість, підтримка, співпраця, розширення можливостей студента, культурна смиренність), ефективність яких доведено в роботі з переміщеними здобувачами релокованого університету [5]. Оскільки адаптаційні бар'єри студентів різняться залежно від безпекової ситуації в місці проживання, супровід доцільно диференціювати: для здобувачів у зонах підвищеного ризику пріоритетом є безпека й асинхронність занять, для тих, хто перебуває в безпечних регіонах чи за кордоном, – соціалізація та подолання ізольованості.

Реалізація зазначених шляхів спирається на законодавче підґрунтя, сформоване законами України «Про освіту» та «Про вищу освіту» [12; 13], а також Стратегією розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки, що передбачає розвиток дистанційної форми здобуття освіти [14]. Водночас нормативне забезпечення потребує деталізації щодо специфіки підготовки фахівців спеціальної освіти в дистанційному форматі.

Висновки. Проведений теоретичний аналіз засвідчив, що дистанційне навчання в умовах релокації ЗВО виконує не лише компенсаторну функцію (заміщення неможливого очного формату), а й розвивальну: розширює доступ здобувачів до освітніх ресурсів, практик і фахівців незалежно від місця їхнього перебування, сприяє формуванню в майбутніх учителів-логопедів цифрової компетентності, необхідної для подальшої професійної діяльності. Водночас специфіка логопедичної діяльності, що вимагає точного контролю артикуляційних, дихальних і голосових процесів, зумовлює потребу в спеціальних організаційно-методичних умовах, які поєднують синхронні й асинхронні форми навчання, мережеву взаємодію релокованого та приймаючого закладів, дистанційне супервізорство практики, використання спеціалізованого цифрового інструментарію, індивідуалізацію освітніх траєкторій і методико-психологічний супровід учасників освітнього процесу.

Перспективи подальших досліджень убачаємо в емпіричній перевірці ефективності визначених організаційно-методичних шляхів на прикладі конкретних релокованих ЗВО, які здійснюють підготовку фахівців спеціальності А6 Спеціальна освіта, а також у розробленні критеріїв і показників оцінювання якості дистанційної логопедичної практики.

Література

1. Бердянський державний педагогічний університет : спеціальність А6 Спеціальна освіта. Логопедія. Вступ.ОСВІТА.UA. 2026. URL: https://vstup.osvita.ua/r9/193/ (дата звернення: 20.09.2026).

2. Вознюк Я. Ю. Університети нового типу в архітектурі смартекономіки та післявоєнного відновлення України. Економіка та суспільство. 2025. Вип. 80. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-80-130.

3. Єфімов Д. Організація освітнього процесу для здобувачів освіти з непідконтрольних територій Донбасу засобами дистанційного навчання. Viae Educationis: Studies of Education and Didactics. 2022. Vol. 1, № 1. С. 22–32. DOI: https://doi.org/10.15804/ve.2022.01.02.

4. Історія успішного переселення. Як Донецький університет прижився у Вінниці. LB.ua. 2019. URL: https://lb.ua/society/2019/03/28/423054_istoriya_uspishnogo_pereselennya_yak.html (дата звернення: 20.09.2026).

5. Казаннікова О. В., Волянюк А. С. Особливості адаптації та мотивації першокурсників педагогічних спеціальностей у закладах вищої освіти в умовах релокації: кейс Херсонського державного університету. Педагогічні науки : зб. наук. праць. 2025. Вип. 112. С. 7–14. DOI: https://doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2025-112-1.

6. Ласточкіна О., Литвиненко В., Бугаєнко Т. Актуальні питання професійної підготовки майбутніх логопедів. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2020. Вип. 32, т. 2. С. 146–151. DOI: https://doi.org/10.24919/2308-4863.2/32.214688.

7. Лиман І., Петрик К. Традиції та новації: міжнародний і європейський досвід освітньої діяльності Бердянського державного педагогічного університету в умовах релокації. Український

щорічник з європейських інтеграційних студій. Київ : APREI, 2023. Вип. VIII. С. 45–49.

8. Луганський національний університет імені Тараса Шевченка : сторінка спеціальностей. Abiturients.info. 2026. URL: https://abiturients.info/uk/university/poltavskaya-oblast-lubny/luganskiy-nacionalniy-universitet-imeni-tarasa-shevchenka (дата звернення: 20.09.2026).

9. Маріупольський державний університет : спеціальність А6 Спеціальна освіта, спеціалізація Логопедія. Вступ.ОСВІТА.UA. 2026. URL: https://vstup.osvita.ua/r27/19/ (дата звернення: 20.09.2026).

10. Перелік спеціальностей. ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» : офіційний сайт. 2026. URL: https://ddpu.edu.ua/index.php/fakultety-ta-kafedry-2/sotsialnoi-osvity/perelik-spetsialnostei (дата звернення: 20.09.2026).

11. Переміщені центри тяжіння: як живуть українські релоковані університети. Kunsht. 2026. URL: https://www.kunsht.com.ua/articles/relokovani-universytety (дата звернення: 20.07.2026).

12. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. (дата звернення: 20.07.2026).

13. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. (дата звернення: 20.07.2026).

14. Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки : розпорядження Каб. Міністрів України від 23.02.2022 № 286-р. (дата звернення: 20.09.2026).

15. Рибалко Л. Напрями модернізації професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту в умовах воєнного стану. Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). 2024. Вип. 3К(176). С. 404–409. DOI: https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.3K(176).89.

16. Спеціальна освіта. Логопедія. Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького : офіційний сайт. 2026. URL: https://mdpu.org.ua/spetsialna-osvita-logopediya/ (дата звернення: 20.09.2026).

17. Університет без стін: збереження академічного потенціалу в умовах війни : колект. моногр. / Я. Сичікова, Н. Цибуляк, Г. Лопатіна та ін. Бердянськ, 2023. 236 с.

18. Херсонський державний університет : спеціальність А6 Спеціальна освіта. Вступ.ОСВІТА.UA. 2026. URL: https://vstup.osvita.ua/r10/48/ (дата звернення: 20.09.2026).

19. Цибулько А. Стан та напрями розвитку інформаційно-цифрової компетентності вчителів-логопедів. Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету. 2025. № 4. С. 40–50. DOI: https://doi.org/10.31499/2307-4906.4.2025.345363.

20. Чабанна М. Регламентація вищої освіти в період повномасштабної війни в Україні: відповідь держави на виклики. Empirio. 2024. Т. 1, № 2. С. 35–44. DOI: https://doi.org/10.18523/3041-1718.2024.1.2.35-44.

21. Черніченко Л. Інформаційно-цифрова компетентність вчителя-логопеда як сучасна вимога цифрового суспільства. Освіта. Інноватика. Практика. 2025. Т. 13, № 4. С. 79–83. DOI: https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol13i4-011.

22. Шапран О., Шапран Ю. Індивідуалізація професійної підготовки здобувачів вищої освіти засобами технології змішаного навчання в умовах воєнного стану. Вісник науки та освіти. Серія: Педагогіка №7(13). Вип.17(13) С. 891–905. DOI: https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-7(13)-891-905.

23. Шапран О. Ю. Дистанційне навчання як виклик сучасної вищої освіти: особливості та проблеми використання. Науковий вісник Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка. Серія: Педагогічні науки. 2024. № 18. С. 151–158. DOI: https://doi.org/10.32782/2410-2075-2024-18.19.

24. Afuzova H., Naydonova G., Krotenko V. A study of Ukrainian first-year students' resilience at the stage of adaptation to training and professional activities under martial law. Studies in Comparative Education. 2023. № 1. P. 4–13. DOI: https://doi.org/10.31499/2306-5532.1.2023.288413.

25. Speech-Language Pathology Graduate Student Supervision. American Speech-Language-Hearing Association : official website. URL: https://www.asha.org/practice/supervision/SLP-graduate-student-supervision/ (дата звернення: 23.09.2026).

26. Wales D., Skinner L., Hayman M. The efficacy of telehealth-delivered speech and language intervention for primary school-age children: a systematic review. International Journal of Telerehabilitation. 2017. Vol. 9, № 1. P. 55–70. DOI: https://doi.org/10.5195/ijt.2017.6219.

27. Walters J., Bryant L., Hemsley B. A systematic review of evidence relating to the use of

telesupervision for speech-language pathology students on clinical placements. International Journal of Language & Communication Disorders. 2025. Vol. 60, № 1. Art. e13133. DOI: https://doi.org/10.1111/1460-6984.13133.

References

1. Berdianskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet [Berdiansk State Pedagogical University]. (2026). Spetsialnist A6 Spetsialna osvita. Lohopediia [Speciality A6 Special education. Speech therapy]. Vstup.OSVITA.UA. https://vstup.osvita.ua/r9/193/ [in Ukrainian]

2. Vozniuk, Ya. Yu. (2025). Universytety novoho typu v arkhitekturi smartekonomiky ta pisliavoiennoho vidnovlennia Ukrainy [New-type universities in the architecture of the smart economy and post-war reconstruction of Ukraine]. Ekonomika ta suspilstvo, 80. https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-80-130 [in Ukrainian]

3. Yefimov, D. (2022). Orhanizatsiia osvitnoho protsesu dlia zdobuvachiv osvity z nepidkontrolnykh terytorii Donbasu zasobamy dystantsiinoho navchannia [Organisation of the educational process for students from uncontrolled territories of Donbas by means of distance learning]. Viae Educationis: Studies of Education and Didactics, 1(1), 22–32. https://doi.org/10.15804/ve.2022.01.02 [in Ukrainian]

4. Istoriia uspishnoho pereselennia. Yak Donetskyi universytet pryzhyvsia u Vinnytsi [The story of a successful relocation. How Donetsk University settled in Vinnytsia]. (2019). LB.ua. https://lb.ua/society/2019/03/28/423054_istoriya_uspishnogo_pereselennya_yak.html [in Ukrainian]

5. Kazannikova, O. V., & Volianiuk, A. S. (2025). Osoblyvosti adaptatsii ta motyvatsii pershokursnykiv pedahohichnykh spetsialnostei u zakladakh vyshchoi osvity v umovakh relokatsii: keis Khersonskoho derzhavnoho universytetu [Adaptation and motivation of first-year students of teacher education programmes at higher education institutions under relocation: the case of Kherson State University]. Pedahohichni nauky, 112, 7–14. https://doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2025-112-1 [in Ukrainian]

6. Lastochkina, O., Lytvynenko, V., & Buhaienko, T. (2020). Aktualni pytannia profesiinoi pidhotovky maibutnikh lohopediv [Topical issues of professional training of future speech therapists]. Aktualni pytannia humanitarnykh nauk: mizhvuzivskyi zbirnyk naukovykh prats molodykh vchenykh Drohobytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka, 32(2), 146–151. https://doi.org/10.24919/2308-4863.2/32.214688 [in Ukrainian]

7. Lyman, I., & Petryk, K. (2023). Tradytsii ta novatsii: mizhnarodnyi i yevropeiskyi dosvid osvitnoi diialnosti Berdianskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu v umovakh relokatsii [Traditions and innovations: international and European experience of the educational activities of Berdiansk State Pedagogical University under relocation]. Ukrainskyi shchorichnyk z yevropeiskykh intehratsiinykh studii, VIII, 45–49. Kyiv: APREI. [in Ukrainian]

8. Luhanskyi natsionalnyi universytet imeni Tarasa Shevchenka: storinka spetsialnostei [Luhansk Taras Shevchenko National University: page of specialities]. (2026). Abiturients.info. https://abiturients.info/uk/university/poltavskaya-oblast-lubny/luganskiy-nacionalniy-universitet-imeni-tarasa-shevchenka [in Ukrainian]

9. Mariupolskyi derzhavnyi universytet: spetsialnist A6 Spetsialna osvita, spetsializatsiia Lohopediia [Mariupol State University: speciality A6 Special Education, specialisation Speech Therapy]. (2026). Vstup.OSVITA.UA. https://vstup.osvita.ua/r27/19/ [in Ukrainian]

10. Perelik spetsialnostei [List of specialities]. (2026). DVNZ «Donbaskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet». https://ddpu.edu.ua/index.php/fakultety-ta-kafedry-2/sotsialnoi-osvity/perelik-spetsialnostei [in Ukrainian]

11. Peremishcheni tsentry tiazhinnia: yak zhyvut ukrainski relokovani universytety [Displaced centres of gravity: how Ukrainian relocated universities live]. (2026). Kunsht. https://www.kunsht.com.ua/articles/relokovani-universytety [in Ukrainian]

12. Pro vyshchu osvitu [On Higher Education]. (2014). Zakon Ukrainy vid 01.07.2014 No. 1556-VII. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 [in Ukrainian]

13. Pro osvitu [On Education]. (2017). Zakon Ukrainy vid 05.09.2017 No. 2145-VIII. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19 [in Ukrainian]

14. Pro skhvalennia Stratehii rozvytku vyshchoi osvity v Ukraini na 2022–2032 roky [On approval of the Strategy for the Development of Higher Education in Ukraine for 2022–2032]. (2022). Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23.02.2022 No. 286-r. [in Ukrainian]

15. Rybalko, L. (2024). Napriamy modernizatsii profesiinoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv z fizychnoi kultury ta sportu v umovakh voiennoho stanu [Directions for modernising the professional training of future specialists in physical culture and sports under martial law]. Naukovyi chasopys Ukrainskoho derzhavnoho universytetu imeni Mykhaila Drahomanova. Seriia 15. Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoi kultury (fizychna kultura i sport), 3K(176), 404–409. https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.3K(176).89 [in Ukrainian]

16. Spetsialna osvita. Lohopediia [Special education. Speech therapy]. (2026). Melitopolskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni Bohdana Khmelnytskoho. https://mdpu.org.ua/spetsialna-osvita-logopediya/ [in Ukrainian]

17. Sychikova, Ya., Tsybuliak, N., Lopatina, H., et al. (2023). Universytet bez sten: zberezhennia akademichnoho potentsialu v umovakh viiny [University without walls: preserving academic potential in wartime]. Berdiansk. [in Ukrainian]

18. Khersonskyi derzhavnyi universytet: spetsialnist A6 Spetsialna osvita [Kherson State University: speciality A6 Special Education]. (2026). Vstup.OSVITA.UA. https://vstup.osvita.ua/r10/48/ [in Ukrainian]

19. Tsybulko, A. (2025). Stan ta napriamy rozvytku informatsiino-tsyfrovoi kompetentnosti vchyteliv-lohopediv [Status and directions of development of informational and digital competence of speech therapist teachers]. Zbirnyk naukovykh prats Umanskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu, (4), 40–50. https://doi.org/10.31499/2307-4906.4.2025.345363 [in Ukrainian]

20. Chabanna, M. (2024). Rehlamentatsiia vyshchoi osvity v period povnomasshtabnoi viiny v Ukraini: vidpovid derzhavy na vyklyky [Regulation of higher education during the full-scale war in Ukraine: the state's response to challenges]. Empirio, 1(2), 35–44. https://doi.org/10.18523/3041-1718.2024.1.2.35-44 [in Ukrainian]

21. Chernichenko, L. (2025). Informatsiino-tsyfrova kompetentnist vchytelia-lohopeda yak suchasna vymoha tsyfrovoho suspilstva [Information and digital competence of a speech therapist teacher as a modern requirement of a digital society]. Osvita. Innovatyka. Praktyka, 13(4), 79–83. https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol13i4-011 [in Ukrainian]

22. Shapran, O., & Shapran, Yu. (2023). Indyvidualizatsiia profesiinoi pidhotovky zdobuvachiv vyshchoi osvity zasobamy tekhnolohii zmishanoho navchannia v umovakh voiennoho stanu [Individualisation of professional training of higher education students by means of blended learning technology under martial law]. Visnyk nauky ta osvity. Seriia: Pedahohika, 7(13), 891–905. https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-7(13)-891-905 [in Ukrainian]

23. Shapran, O. Yu. (2024). Dystantsiine navchannia yak vyklyk suchasnoi vyshchoi osvity: osoblyvosti ta problemy vykorystannia [Education at a distance as a challenge of modern higher education: features and problems of its use]. Naukovyi visnyk Kremenetskoi oblasnoi humanitarno-pedahohichnoi akademii imeni Tarasa Shevchenka. Seriia: Pedahohichni nauky, (18), 151–158. https://doi.org/10.32782/2410-2075-2024-18.19 [in Ukrainian]

24. Afuzova, H., Naydonova, G., & Krotenko, V. (2023). A study of Ukrainian first-year students' resilience at the stage of adaptation to training and professional activities under martial law. Studies in Comparative Education, (1), 4–13. https://doi.org/10.31499/2306-5532.1.2023.288413

25. Speech-Language Pathology Graduate Student Supervision. (n.d.). American Speech-Language-Hearing Association. https://www.asha.org/practice/supervision

26. Wales, D., Skinner, L., & Hayman, M. (2017). The efficacy of telehealth-delivered speech and language intervention for primary school-age children: A systematic review. International Journal of Telerehabilitation, 9(1), 55–70. https://doi.org/10.5195/ijt.2017.6219

27. Walters, J., Bryant, L., & Hemsley, B. (2025). A systematic review of evidence relating to the use of telesupervision for speech-language pathology students on clinical placements. International Journal of Language & Communication Disorders, 60(1), e13133. https://doi.org/10.1111/1460-6984.13133

Дата першого надходження статті до видання: 15.08.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 28.08.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 12.10.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0